

การพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศเชิงพุทธบูรณาการ
Air Attaché Competency Development with Buddhism Integration

มนู ศิริวัฒน์¹

Manu Siriwat

E-mail : seagullsiri@hotmail.com

Received: March 27, 2025; Revised: April 10, 2025;

Accepted: April 10, 2025;

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่เกี่ยวกับสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ และ กระบวนการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ 2) เพื่อศึกษาการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ ตามหลักพุทธธรรม และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ เป็นงานวิจัยเชิง คุณภาพ โดยวิจัยภาคสนาม ใช้แบบคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบบันทึกสรุปผลการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือ ในการวิจัย มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 19 รูป/คน และการสนทนากลุ่มจำนวน 9 รูป/คน ได้ข้อมูล นำมาประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร แล้วสังเคราะห์เป็นรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร อากาศเชิงพุทธบูรณาการ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศมี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล และ ด้านปัจจัยแวดล้อม โดยสามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ ด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการพัฒนาสมรรถนะ 2) การพัฒนาสมรรถนะ ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศตามหลักพุทธธรรมสามารถทำได้โดยนำหลักธรรมมาบูรณาการในขั้นตอนการพัฒนาสมรรถนะ ได้แก่ โยนิโสมนสิการ, ปรโตโฆสะ, ไตรสิกขา, มรรคมีองค์ 8, สัมปรีชธรรม 7, ทูเตยยสูตร, อิทธิบาท 4, สัมมปปธาน 4, พละ 5, และ อคติ 4 รวมทั้งยังพบว่าสามารถใช้หลักพุทธธรรมอื่น เช่น โอวาทปาติโมกข์, พรหมวิหาร 4, สังคหวัตถุ 4, หิริ-โอตตปปะ เป็นต้น มาช่วยเสริมการพัฒนาสมรรถนะโดยไม่จำกัดเพียงหลักธรรมที่กำหนดไว้เบื้องต้นได้ 3) รูปแบบ การพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศเชิงพุทธบูรณา ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ A : All factor be consideration to determine competencies การพิจารณาปัจจัยเพื่อกำหนดสมรรถนะ โดยการนำหลัก โยนิโสมนสิการและปรโตโฆสะมาบูรณาการ T : Term

¹ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/ Student in Doctor of Philosophy Buddhist Studies, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

of competencies กำหนดสมรรถนะ โดยการนำหลัก ไตรสิกขา มรรคมีองค์ 8 สัมปยุตธรรม 7 และทศเตยยสูตรมาบูรณาการ T : Testing for selection การสอบคัดเลือก โดยการนำหลักสัมปยุตธรรม 7 และอิทธิบาท 4 มาบูรณาการ A : Add more competencies การเสริมสร้าง สมรรถนะ และการนำหลักอิทธิบาท 4 มาบูรณาการ C : Carry on competencies การดำรงสมรรถนะ โดยการนำ หลักสัมมัปปธาน 4 มาบูรณาการ H : Higher and broader competencies การต่อยอดสมรรถนะ โดยการนำหลัก พละ 5 มาบูรณาการ และ E : Evaluation to develop competencies การประเมินเพื่อพัฒนาสมรรถนะ โดยการนำหลักออคติ 4 และอัตตัญญูมาบูรณาการ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยเป็น ATTACHE Model

คำสำคัญ: การพัฒนาสมรรถนะ, ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ, เชิงพุทธบูรณาการ

Abstract

This research work investigated on 3 objectives: 1) to study the problems related to the competency of the Air Attaché and the process of developing the competency of the Air Attaché 2) to study the development of the competency of the Air Attaché according to Buddhist principles and 3) to present a model for developing the competency of the Air Attaché. This is a qualitative field research study. The research instruments include in-depth interview questionnaires and focus group discussion. Data was collected from in-depth interviews with 19 key informants and focus group discussions with 9 experts and combined with documents data analyzing for synthesized to a Buddhist-integrated model for developing the competencies of air attaché.

The results of the research found that 1) Four areas problems related to the competency of the Air Attaché are Knowledge, Skill, Personal characteristics, and Environmental factors. These problems can be solved by increasing the efficiency of operations in various steps of the competency development process. 2) The development of the competency of the Air Attaché according to Buddhist principles can be done by integrating Buddhist Principles which are yonisomanasikàra, Paratokhosa, Tri-Sikkhà, the eight Magga, the seven Sappurisa-dhamma, the Thuteyya Sutra, the four Iddhipàda, the four Sammappadhàna, the five Bala, and the four Agati. The research also found that other Buddisht Principles can be integrated to improve the competency of the Air Attaché such as Owata Patimokkha, the four Brahmavihàra, the four Saigahavatthu, Hiri-Ottappa, etc. to support Air Attaché Competency Development. 3) The Buddhist-integrated Air Attaché competency development model can be illustrated 7 steps consist of A : All factor be consideration to determine competency with yonisomanasikàra and Paratokhosa, T : Term of competency, determine the required competencies with the Tri-Sikkhà, the eight Magga, the seven Sappurisa-dhamma, and the Thuteyya Sutra integration, T : Testing for selection with the seven Sappurisa-dhamma and the four Iddhipàda integration, A : Add more competency with the four Iddhipàda integration, C : Carry on competency with the four Sammappadhàna integration, H : Higher and broader competency with the five Bala integration and E : Evaluation to develop competency with the four Agati and Attanyuta integration. Summary of knowledge gain from research into ATTACHE Model.

Keywords: Competency Development, Air Attache, Buddhism Integration

บทนำ

ความสัมพันธ์ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้น เป็นสิ่งท้าทายให้รัฐชาติต้องดำเนินการด้วยความ รอบคอบ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์แห่งชาติในหลายมิติ ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม-วัฒนธรรม ด้านการทหารและความมั่นคง หนึ่งในกลไกสำคัญที่ส่งเสริมให้การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้มาซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติก็คือ การทูต ซึ่งเมื่อพิจารณาตามหลักพุทธศาสนาแล้ว การทูตควรจะเป็นวิถีทางที่ทำให้เกิดความ สันติสุข ในสังคมโลก สอดคล้องกับความหมายของการทูตในแง่มุมหนึ่งที่กล่าวว่า “เป็นการประยุกต์ใช้ความฉลาด และปฏิภาณไหวพริบในการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลและรัฐ ทั้งที่เป็นเอกราชและไม่ใช่อำนาจอกราชต่าง ๆ ตลอดจนจัดการธุรกิจระหว่างรัฐด้วยจุดประสงค์ คือ สันติภาพ”

หากกล่าวว่า “สันติภาพ” คือเป้าหมายสูงสุดของการอยู่ร่วมกันในสังคมโลก² ส่วน “นิพพาน” เป็นจุดหมาย สูงสุดของชีวิตในทางพุทธศาสนา แม้จะยากในการไปถึงเป้าหมายนี้³ แต่ก็สามารถนำหลักธรรมมาพัฒนาความเป็น มนุษย์ให้ไปสู่นิพพานได้ หรือใช้ธรรมะป้องกัน บรรเทาทุกข์ในการดำเนินชีวิต ในทำนองเดียวกัน “การทูต” เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยนำไปสู่สันติภาพ หรือเมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศก็อาจช่วยลดความรุนแรง หรือเป็น หนทางหนึ่งในการแก้ปัญหาได้ ดังคำกล่าว “The more you cooperate with partners in peace, the less you bleed in war”⁴ “ยิ่งร่วมมือกับมิตรในยามสงบมากเท่าไรก็จะช่วยลดความสูญเสียในยามสงครามมากเท่านั้น”

วิถีปฏิบัติทางการทูตที่ดำเนินไปอย่างสอดคล้อง สมดุล และสร้างสรรค์ เพื่อผลประโยชน์ร่วมและสันติภาพ เป็นแนวทางการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอุดมคติ ทำให้สังคมโลกอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งงานด้าน การทูตที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติมีหลายลักษณะ และมีผู้ดำเนินบทบาทหลักทางการทูตหลายระดับเช่น เอกอัครราชทูต อัครราชทูต ผู้ช่วยทูตฝ่ายเกษตร ผู้ช่วยทูตฝ่ายพาณิชย์ เป็นต้น การทูตอีกลักษณะหนึ่งที่มีบทบาท สำคัญคือ การทูตฝ่ายทหาร ซึ่งมีหน้าที่หลักด้านความมั่นคง การทหาร การข่าว รวมไปถึงการเสริมสร้างความสัมพันธ์ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความสัมพันธ์กับมิตรประเทศ โดยใช้ทรัพยากรและขีดความสามารถ ด้านป้องกันประเทศปฏิบัติการกิจอย่างสันติ เพื่อสร้างความเป็นมิตร รักษาความไว้วางใจ เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ปราศจากความขัดแย้ง ผู้มีบทบาทสำคัญหนึ่งที่ปฏิบัติงานด้านการทูตฝ่ายทหาร คือ ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร เหล่าทัพ ที่หมายถึงผู้แทนกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ซึ่งกระทรวงกลาโหมแต่งตั้งไปประจำสถานเอก อัครราชทูต ณ ต่างประเทศ

² สหประชาชาติกำหนดคำขวัญในปี พ.ศ.2550 ว่า “สันติภาพ คือ เป้าหมายสูงสุดของสหประชาชาติ” (Peace is the United Nations' highest calling) จาก <https://hilght.kapook.com/voew/40940> วันที่ 12 ธ.ค. 67.

³ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย, พิมพ์ครั้งที่ ๓๙. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ.2547 หน้า 886.

⁴ Roby Thomas. **Indian Defence Diplomacy a Handbook**. Manohor Parrikka Institute for Defence Studies and Analyses. New Delhi : KW Publishers Pvt Ltd.2021. p.25.

ผู้แทนจากกองทัพอากาศที่ทำหน้าที่ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารเหล่าทัพ คือ “ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ” ที่มีหน้าที่ ตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมหลายประการ เช่น เป็นผู้แทนกองทัพไทยในต่างประเทศ ส่งเสริมความสัมพันธ์ ระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพของประเทศที่ประจำการอยู่ สังเกตการณ์ และประสานงานด้านกิจการทหาร เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการกำหนดหน้าที่ของผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ กล่าวได้ว่า เป็นผู้ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบงานด้าน การทูตฝ่ายทหาร จึงต้องมีความสามารถครอบคลุมในหลายด้าน ซึ่งแม้ว่าจะผ่านการพิจารณาคุณสมบัติ การสอบคัดเลือก และฝึกอบรมมาแล้วก็ตาม แต่ด้วยลักษณะเฉพาะของภารกิจ ประกอบกับไม่เคยปฏิบัติงานในลักษณะหน้าที่นี้ มาก่อน จึงจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะให้พร้อมปฏิบัติหน้าที่ มีงานวิจัยกล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับสมรรถนะผู้ช่วยทูต ฝ่ายทหาร/เหล่าทัพ อาทิ ด้านทักษะการใช้ภาษา แม้พบว่า มีปัญหานี้เกิดขึ้นในอดีต⁵ แต่ก็มีผลจากงานวิจัยที่พบว่า ยังมีปัญหาเช่นเดิม ดังนั้น จึงต้องพัฒนาสมรรถนะ โดยใช้กระบวนการที่เหมาะสมแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งจะช่วยให้สามารถปฏิบัติงานภารกิจได้สำเร็จและมีประสิทธิภาพ

ในอดีตเคยมีการปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับการทูตในแง่ลบว่า สามารถใช้เล่ห์เพทุบาย หรือการโกหก หรือวิธี การที่ขัดต่อศีลธรรมได้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่เป็นประโยชน์ต่อแคว้นของตน⁷ เมื่อเปรียบกับ หลักทศเตยยสูตร ที่กล่าวถึงภิกษุผู้ทำหน้าที่ทูตได้ ควรจะมีธรรม 8 ประการ⁸ พบว่าหลักธรรมนี้นำมาประยุกต์ใช้เป็น คุณสมบัติ ของนักการทูต หรือผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศได้เป็นอย่างดี โดยไม่มีข้อใดขัดกับคุณธรรม จริยธรรม ดังที่ปรากฏตามแนวคิดเกี่ยว กับการทูตในอดีต จึงเป็นที่น่าศึกษา ถึงวิธีการนำหลักธรรมมาบูรณาการกับการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อภารกิจตามแนวทางของพุทธศาสนา เช่น การนำอิทธิบาท 4 มาบูรณาการช่วยเพื่อพัฒนาสมรรถนะ หรือนำหลักไตรสิกขา มรรคมีองค์ 8 สัมปยุตธรรม 7 และทศเตยยสูตร มาเป็นสมรรถนะ เป็นต้น

ด้วยหลักการและเหตุผลข้างต้นสรุปได้ว่า ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศปฏิบัติหน้าที่เพื่อตอบสนองผลประโยชน์ ชาติ ต้องปฏิบัติหน้าที่ได้ในทุกสถานการณ์ จึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะพร้อมพัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีคุณธรรม จริยธรรม ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ เชิงพุทธบูรณาการ โดยการนำหลักธรรมมาบูรณาการกับขั้นตอน กระบวนการในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อให้ปฏิบัติ หน้าที่ได้สัมฤทธิ์ผล มีประสิทธิภาพ ถูกต้อง ดังตามหลักพุทธธรรม

⁵ ชกานาญ จันทรวงศ์, พันเอกหญิง “บทบาทผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารในยุคหลังสงครามเย็น” ภาคนิพนธ์ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะรัฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), หน้า 68.

⁶ วิชัย ชูเชิด, พลตรี. **แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการทูตฝ่ายทหาร เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี**, (พ.ศ. 2561 – 2480), งานวิจัยหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2560 – 2561

⁷ สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, รศ.ดร., **การทูต, หลักพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. หน่วยที่ 9**. พิมพ์ครั้งที่ 10. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปากเกร็ด นนทบุรี 2563. หน้า 9–11.

⁸ อง.อรรถกถา. (ไทย) 23/16/242.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศและกระบวนการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศตามหลักพุทธธรรม
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศเชิงพุทธบูรณาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิจัยเอกสาร ร่วมกับการวิจัยภาคสนาม ประกอบไปด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก และนำข้อมูลที่ได้มาสรุปเป็นร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศเชิงพุทธบูรณาการ นำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒินำไปพิจารณา แล้วจัดสนทนากลุ่ม ซึ่งนำมาสรุปเป็น รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศเชิงพุทธบูรณาการ โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ เพื่อทราบปัญหาและกระบวนการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ โดยศึกษาข้อมูลที่ได้จากเอกสาร และการวิจัยภาคสนาม นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อสามารถให้ได้ข้อสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาวิธีการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศตามหลักพุทธธรรม โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ร่วมกับการสรุปผลที่ได้จากการวิจัยขั้นตอนที่ 1 แล้วนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ให้ได้วิธีการนำหลักธรรมมาบูรณาการกับกระบวนการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ

ขั้นตอนที่ 3 สร้างร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศเชิงพุทธบูรณาการ โดยการ ศึกษาวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์เนื้อหาที่เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และหลักธรรมที่จะนำมาประยุกต์ ใช้ นำไปสู่การสร้างร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศเชิงพุทธบูรณาการ โดยการ วิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม แล้วนำความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผู้ร่วมสนทนากลุ่มมาหา ข้อสรุป เพื่อนำไปสู่การกำหนดรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะความเป็นผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศเชิงพุทธบูรณาการ

ผลการวิจัย

1. ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะและกระบวนการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติการกิจจำเป็นต้องมีสมรรถนะพร้อม เพราะมีความสำคัญเนื่องจากเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์แห่งชาติร่วม และมีส่วนในการส่งเสริมสันติภาพ โดยพิจารณาปัญหา อุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ และกระบวนการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศได้ ดังนี้

1.1) ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ พิจารณาได้เป็น 4 ด้าน ซึ่งเป็น ปัญหา อุปสรรคที่พบในปัจจุบัน หรือเคยเกิดขึ้นในอดีต และคาดว่าจะเกิดขึ้นอีกในอนาคต โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1.1.1) ด้านความรู้ หมายถึง ความรู้ที่คาดหวังว่าต้องมี เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติการได้แก่ ความรู้ด้าน ประวัติศาสตร์ของประเทศที่ไปประจำการ และประเทศแวดล้อม ความรู้ด้านภาษา

อังกฤษ และภาษาท้องถิ่น ความรู้ด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เป็นต้น 1.1.2) ด้านทักษะ หมายถึง ทักษะที่คาดหวังว่าต้องมี เพื่อให้สามารถ ปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ ความสามารถในการตัดสินใจ การปรับตัว ให้เข้ากับวัฒนธรรมองค์กรของ หน่วยงานในประเทศที่ประจำการ ทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะสถานการณ์ รวมถึง ทักษะที่เกิดจากประสบการณ์ การปฏิบัติงานด้านการทูต 1.1.3) ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ในที่นี้หมายถึง แรงจูงใจ ทศนคติและบุคลิกภาพส่วนบุคคล หากมีแรงจูงใจที่ดี ก็จะมีผลดีต่อการพัฒนาสมรรถนะ อาทิ การมีเส้นทางการเจริญเติบโต ในอาชีพที่ชัดเจน ส่วนทัศนคติและบุคลิกภาพส่วนบุคคล ได้แก่ ไม่ชอบเข้าสังคม เก็บตัว, ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ เมื่อประสบกับสิ่งที่ไม่พึงพอใจ, ความอดทนต่อความยากลำบากในการใช้ชีวิต อาทิ การขาดแคลน สาธารณูปโภค, และการมีทัศนคติที่สูง ผลต่อการทำงาน เช่น มีอัตรา ยึดมั่น ถือมั่น จนอาจทำให้ขาดมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น 1.1.4) ด้านปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ ความพร้อมของครอบครัว, คนใกล้ชิดทำกิจกรรมที่อาจส่งผลให้เกิดปัญหาตามมา, ทรัพยากรบุคคลที่ช่วยปฏิบัติงาน มีจำกัด, สภาพแวดล้อมไม่ปกติ เช่น เกิดโรคระบาด ภาวะสงคราม เป็นต้น

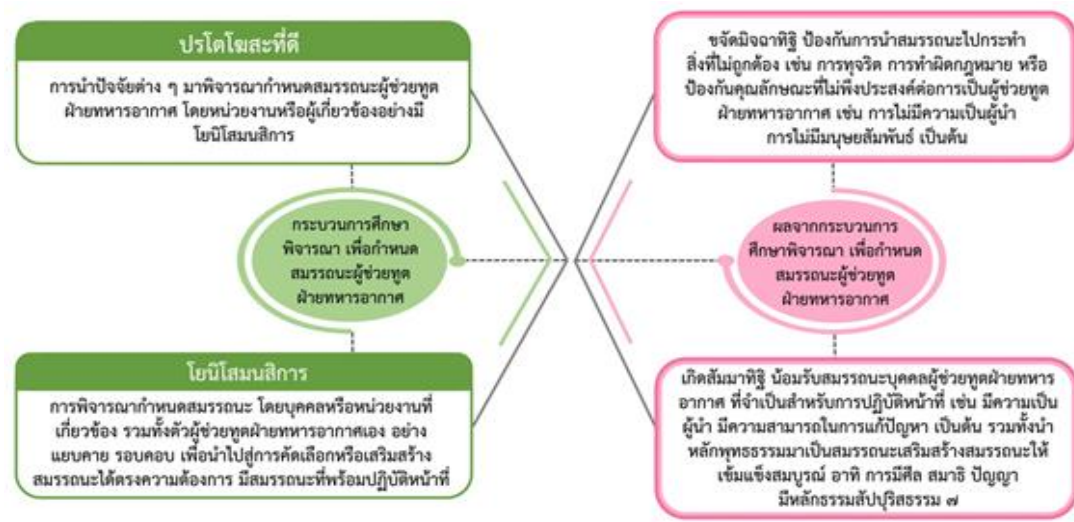
1.2) กระบวนการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ มีขั้นตอนที่ได้จากการวิจัยนี้ 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1.2.1) การพิจารณาปัจจัยเพื่อกำหนดสมรรถนะ เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องนำมาสู่การ กำหนดสมรรถนะที่ต้องการ 1.2.2) กำหนดสมรรถนะ เป็นขั้นตอนที่กองทัพอากาศได้กำหนดสมรรถนะของกำลังพลทุกคน 1.2.3) การสอบคัดเลือก เพื่อให้ได้ผู้ที่มีสมรรถนะเหมาะสม หรือพร้อมที่จะพัฒนาสมรรถนะของตน 1.2.4) การเสริมสร้างสมรรถนะ เพื่อช่วยให้ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกพร้อมสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ 1.2.5) การดำรงสมรรถนะ เป็นขั้นตอนที่ต้องดำรงทักษะ ความรู้ หรือคุณลักษณะที่จำเป็นไว้ไม่ให้เสื่อมถอยลงไป 1.2.6) การต่อยอดสมรรถนะ เป็นขั้นตอนที่ช่วยให้พัฒนาสมรรถนะได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองภารกิจที่อาจได้รับมอบหมายเพิ่มเติมได้ และ 1.2.7) การประเมินเพื่อพัฒนาสมรรถนะ เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมิน หรือจากข้อมูลป้อนกลับมาใช้ ประโยชน์ในการพัฒนาสมรรถนะให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง เหมาะสม

2) การพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศตามหลักพุทธธรรม จากการศึกษาพบว่า หลักธรรมที่ เหมาะสมสำหรับการนำมาบูรณาการกับขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการพัฒนาสมรรถนะ ได้แก่

2.1) หลักโยนิโสมนสิการ และปรโตโฆสะกับการพิจารณาปัจจัยเพื่อกำหนดสมรรถนะ โยนิโส มนสิการ คือ การคิด ถูกต้อง รู้จักคิดเป็น ศูนย์ กลาง ที่บริหารการ ดำเนินชีวิต และชี้นำการปฏิบัติให้ถูกต้อง ซึ่งหากคิด พิจารณาโดยแยบคาย ก็จะได้สมรรถนะที่ตรงและเหมาะสมที่จะนำไปเป็นสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ นอกจากนี้ยังต้องได้รับข้อมูลหรือคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ที่เรียกว่าเป็น ปรโตโฆสะที่ดี⁹ เมื่อประกอบกับมีปัญญา ในการคิด พิจารณา จะช่วยทำให้เกิดความรู้ เข้าใจ เห็นที่ถูกต้องตามความเป็นจริง สรุปได้ว่า การกำหนดสมรรถนะได้ ตรงและถูกต้องเกิดจาก 1) ปรโตโฆสะที่ดี และ 2) โยนิโสมนสิการ ดังที่ในพระไตรปิฎกกล่าวว่า ทั้งสองประการนี้เป็น ปัจจัยให้เกิดสัมมาทิฐิ¹⁰

⁹ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**. พิมพ์ครั้งที่ 39. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557. หน้า 609.

¹⁰ อจ.ทก. (ไทย) 20/127/115.

แผนภาพที่ 1 กระบวนการศึกษาพิจารณาเพื่อกำหนดสมรรถนะผู้ขายที่ฝ่ายทหารอากาศเชิงพรรณนาการ

2.2) หลักไตรสิกขา และมรรคมีองค์ 8 กับการกำหนดสมรณะหลัก ไตรสิกขา ประกอบไปด้วย อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และ อธิปัญญาสิกขา “สิกขา” หมายถึง การศึกษา, การฝึกฝนปฏิบัติตน, การฝึกปฏิบัติให้ เป็น คุณสมบัติที่เกิดขึ้นในตนหรือให้ทำได้ทำเป็น ตลอดจนแก้ไขปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไปจนถึงความสมบูรณ์ และมีความหมายครอบคลุมถึง การมีศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเมื่อมีในบุคคล ทำให้ทำกิจการงานใดก็ประสบความสำเร็จ ไตรสิกขาเป็นหมวดธรรมที่จัดรูปมาจากมรรคมีองค์ 8 ที่เป็นการดำเนินชีวิตที่ดีงาม หลักทั้งสองนี้จึงมีความ เกี่ยวเนื่องกัน สามารถกำหนดเป็นสมรณะหลักผู้ช่วยหลุดพ้นทวารอากาศได้ โดยบูรณาการมรรคมีองค์ 8 ที่ประกอบไปด้วย สัมมาทิฏฐิ คือ การมีปัญญาอันเห็นชอบ ซึ่งในทางพุทธศาสนาเป็นปัญญาที่เห็นอริยสัจ 4 เห็นชอบว่า ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว เมื่อนำมาประยุกต์เป็นสมรณะผู้ช่วยหลุดพ้นทวารอากาศ ก็ จะหมายถึง การมีปัญญา ที่ทำให้เข้าใจ รู้เหตุผล รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน และมีปัญญาที่สามารถเชื่อมโยงกับ ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ยุทธศาสตร์ชาติได้ จะช่วยให้ปฏิบัติหน้าที่ไปในทางที่ถูกต้อง ไม่หลงทิศทางไป, สัมมาสังกัปปะ คือ การดำริเพื่อละ อกุศลกรรม ซึ่งคำว่า “ดำริ” คือ การคิด การไตร่ตรอง แต่สามารถนำมา ประยุกต์ใช้ว่า เป็นการคิดในสิ่งที่เป็นประ โยชน์ คิดละสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ผู้ช่วยหลุดพ้นทวารอากาศ จำเป็นต้องมีสมรณะเกี่ยวกับการคิด อาทิ การวางแผน เชิงยุทธศาสตร์ การวิเคราะห์และติดตามงาน การ คิดบนพื้นฐานของความดี ถูกต้อง, สัมมาวาจา คือ มีความตั้งใจ ไม่โกหก ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่ พูดเพ้อเจ้อ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ฟังเกิดความเชื่อมั่น ศรัทธาในตัวผู้พูด เป็นส่วน สำคัญอย่างยิ่งในงานด้านการหลุด พ้นทวารที่ต้องพบปะ เจรจากับผู้อื่นอยู่เสมอ ช่วยให้ผู้อื่นรักใคร่ ชื่นชม เมื่อขอความร่วมมือจากผู้อื่นก็จะ ได้รับการช่วยเหลืออย่างเต็มที่, สัมมากัมมันตะ คือ การกระทำชอบ แสดงถึง ความเป็นผู้มีศีล มีวินัย ใน ตนเอง ไม่ประพฤติตนไปในทางที่ผิดศีลธรรม ใช้เวลาไปกับสิ่งที่เป็นประโยชน์ ทำให้เพิ่มทักษะ และความรู้ มากขึ้น หมายถึงการทำให้มีสมรณะสูงขึ้น และยังช่วยให้ผู้อื่นยอมรับนับถือ แต่หากไม่อยู่ในศีลธรรม จะทำ ให้ผู้อื่น เลื่อมศรัทธา และส่งผลลบตามมาได้, สัมมาอาชีวะ การปฏิบัติการทำงานชอบ เป็นผลรวมของการ

กระทำทางกาย วาจา ใจ ให้ประกอบอาชีพที่สุจริต ซึ่งต้องมีสมรรถนะหลายประการ เช่น มีความรู้เรื่องระเบียบการเงินต่างประเทศ การจัดซื้อ จัดจ้าง และต้องมีจิตที่ไม่มีความโลภ เป็นต้น, สัมมาวาชามะ ความพยายาม เป็นสมรรถนะที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งต้องอาศัยความสามารถรอบด้าน เช่น การเจรจาสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศ ภาษาท้องถิ่น ความรู้เรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น การพูดในที่สาธารณะ การปฏิบัติการข่าวสาร เป็นต้น ซึ่งจำเป็นต้องทำอย่าง ต่อเนื่อง หากขาดความเพียรพยายาม ภารกิจก็ไม่าจะสำเร็จลุล่วงไปได้ และยังต้องพยายามเสริมสร้างสมรรถนะที่จำเป็น สำหรับภารกิจอีกด้วย, สัมมาสติ การปฏิบัติหน้าที่ในต่างประเทศ บางครั้งประสบกับปัญหาจากความแตกต่างของ สภาพแวดล้อม เช่น ประเพณี วัฒนธรรมที่ไม่คุ้นเคย อาจเกิดความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ จำเป็นต้องมีสติกำกับให้ ปลดปล่อยวางได้ หากมีอารมณ์โกรธ ก็มีสติกำกับ ไม่ให้กระทำ หรือพูดสิ่งใดที่อาจส่งผลเสีย ต่อให้ภารกิจ, และ สัมมาสมาธิ ในทางพุทธศาสนากล่าวถึง การมีสมาธิเพื่อนำไปสู่การเกิดปัญญา เพื่อนิพพาน ซึ่งในการใช้ชีวิตประจำวัน หรือการปฏิบัติการกิจก็สามารถใช้ประโยชน์จากสมาธิได้เช่นกัน อาทิ หากไม่มีสมาธิจดจ่อกับการสื่อสาร ก็อาจทำให้ได้รับ ข้อมูลผิดพลาดและเกิดผลเสียต่อภารกิจ ทั้งนี้ เมื่อนำหลักไตรสิกขา และมรรคมีองค์ 8 มากำหนดเป็นสมรรถนะหลัก จะทำให้มีสมรรถนะพร้อมปฏิบัติการกิจ และพร้อมพัฒนาตนเองได้

2.3) หลักสัปปริสธรรม 7 ประกอบไปด้วย ธัมมัญญ (ผู้รู้จักเหตุ) ในอรรถกถาอธิบายความหมาย ของธัมมัญญว่า เป็นผู้ที่รู้จักธรรม ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ได้ว่า การเป็นผู้รู้เหตุ รู้ความเป็นไป รู้สถานการณ์ แวดล้อม รู้ความจำเป็นของการปฏิบัติหน้าที่ ย่อมนำไปสู่การพัฒนาตนเอง เพื่อให้งานสำเร็จ, อัตถัญญ (ผู้รู้จักผล) ต้องเป็นผู้รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นว่า หากไม่มีสมรรถนะ ย่อมไม่สามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องรู้เข้า หมายของการปฏิบัติหน้าที่ และตระหนักว่าการเตรียมความพร้อมเป็นความจำเป็น ซึ่งจพนำไปสู่การพัฒนาตนเอง และองค์กร, อัตถัญญ (ผู้รู้จักตน) ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศต้องเป็นผู้รู้จักตน รู้ขีดความสามารถ รู้ว่าจะต้องพัฒนา ตนเองในด้านใด การรู้จักตน รู้จุดแข็ง จุดอ่อนนี้ อาจได้จากการวิเคราะห์ตนเอง หรือจากการประเมินโดยผู้อื่น จึงต้องรับฟังและสำรวจตนเองอยู่เสมอ ต้องเปิดใจยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนาตนเอง, มัตถัญญ (ผู้รู้จักประมาณ) เห็นได้จาก การสังคัมเพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพเป็นสิ่งจำเป็น แต่หากเกินความพอดี ก็อาจส่งผลเสียได้ อาทิ การแข่งขันกีฬาเชื่อมสัมพันธ์ หากไม่คำนึงถึงสภาพร่างกาย อาจบาดเจ็บจนไม่สามารถปฏิบัติ ภารกิจอื่นได้ หรือหากดื่มสุราเกินพอดีในขณะที่ปฏิบัติการทางสังคัม ก็อาจจะขาดสติได้, กาลัญญ (ผู้รู้จักกาลเวลา) ผู้ปฏิบัติงานด้านการทูตจะต้องรู้ว่าสถานการณ์ไหน ควรรับมืออย่างไร เช่น ควรประนีประนอมหรือแข่งกร้าวบ้าง เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ มากที่สุด, ปริสัญญ (ผู้รู้จักชุมชน) ต้องเป็นผู้รู้จักชุมชน รู้จักวัฒนธรรมองค์กร รู้ความคิดเห็นของประชาชนต่อกิจการทางทหาร รู้ขีดความสามารถ รู้ความคิดของกลุ่มหรือฝ่ายตรงข้าม รู้สังคมโลก รู้สังคมของประเทศว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร มีปัญหาใดบ้าง รู้ความต้องการของชุมชน เพื่อสนองความต้องการ หรือแก้ปัญหาได้ตรงจุด¹¹ และจำเป็นต้องรู้ชุมชน หรือองค์การของตนว่ามีศักยภาพมากน้อยเพียงใด

¹¹ สุภาพร นามครรชิต, “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหาร”, Journal of Roi Kaensarn Academi, ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2559) : หน้า 20.

เพื่อนำไปใช้ ปฏิบัติภารกิจให้สำเร็จลุล่วง, และ บุคคลสัญญา (ผู้รู้จักบุคคล) ต้องเป็นผู้รู้จักบุคคล รู้จักบุคลากร ในองค์การ รู้จักผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน รู้ลักษณะนิสัย รู้ขีดความสามารถ เพื่อให้ทำงาน ร่วมกันได้สำเร็จราบรื่น

การบูรณาการสัปปริสธรรม 7 โดยนำมาเป็นสมรรถนะด้านการบริหารจัดการตามหลักพุทธธรรม รวมทั้ง สามารถนำมาบูรณาการโดยใช้เป็นกรอบในการพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสม กับการปฏิบัติ ภารกิจผู้ช่วยทูต ฝ่ายทหารอากาศได้ครบถ้วนในทุกมิติ

2.4) หลักทศเตยสูตร เป็นคุณสมบัติของภิกษุที่ทำหน้าที่ทูต ซึ่งต้องมีธรรม 8 ประการ ได้แก่ รู้จัก พัง, สามารถให้ผู้อื่นฟังได้, ใฝ่ศึกษา, ทรงจำได้ดี, เป็นผู้รู้ได้เข้าใจชัด, สามารถพูดให้ผู้อื่นเข้าใจได้, ฉลาดในสิ่งที่ เป็น ประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์, และ ไม่ก่อความทะเลาะวิวาท สามารถนำมาประยุกต์เป็น สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับ ผู้เป็นนักการทูตได้ ซึ่งหมายรวมถึงผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศด้วย โดยนำมาบูรณา การเป็นสมรรถนะหน้าที่ได้ในอรรถกถาอธิบายคำว่า “หน้าที่ทูต”ว่า คือ การงานของทูต และคุณสมบัติของ การเป็นผู้รู้ได้คือ เป็นผู้รู้รอบรู้แห่งสิ่ง ที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ ก็จะทำให้รู้สิ่งใดดำเนินการ หรือพูด แล้วจะเกิดประโยชน์ สิ่งใดเมื่อทำไปหรือพูดไป แล้วไม่เกิดประโยชน์ หรืออาจเกิดโทษ¹² ทูตต้องเป็นผู้ที่มีความ พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เช่น การพูด เพ้อเจ้อ อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิด ไม่เกิดผลดีต่อผู้พูด ผู้ที่ทำหน้าที่ทูตจะต้องมีสติ มีปัญญา ที่จะรู้สิ่งใดควรพูด ควรทำ ไม่ควรพูด ไม่ควรทำ หลักทศเตยสูตรนี้ บูรณาการโดยนำมากำหนดเป็นสมรรถนะหน้าที่ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร อากาศตามหลักพุทธธรรม ซึ่งจะช่วย สนับสนุนการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการทูตฝ่ายทหารได้

2.5) หลักอิทธิบาท 4 เป็นคุณเครื่องให้ถึงซึ่งความสำเร็จ มี 4 ประการ คือ ฉันทะ ความพอใจ รักใคร่สิ่งนั้น, วิริยะ ความพยายามทำสิ่งนั้น, จิตตะ ความเอาใจฝักใฝ่สิ่งนั้น, และ วิมังสา ความพิจารณาใคร่ครวญหา เหตุผลในสิ่งนั้น โดยบูรณาการอิทธิบาท 4 เพื่อการเสริมสร้างสมรรถนะและการ สบคัดเลือก ช่วยให้มีคามเพียร พยายาม และประกอบด้วยปัญญาในการทบทวนเพื่อปรับปรุง พัฒนา กิจการงานทั้งปวงให้ประสบความสำเร็จได้

2.6) หลักสัมมปธาน 4 ประกอบไปด้วย สังวรปธาน (เพียรระวัง) คือ สร้างฉันทะ พยายาม บรรเทาความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้น มิให้เกิดขึ้น หากปฏิบัติตนไป ในทางที่ ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้อื่นเสื่อมความเคารพศรัทธา ก็อาจจะส่งผลให้งานบกพร่อง ซึ่งหมายถึงสมรรถนะ ของตนเสื่อม สังวรปธานจึงจำเป็นต้องดำรงสมรรถนะ เพราะจะช่วยให้เกิดความระมัดระวัง ควบคุม ความคิด การกระทำ, ปหานปธาน (เพียรละ) คือ สร้างฉันทะ พยายาม บรรเทาความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว บางโอกาสต้องเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับคณะบุคคล หน่วยงาน ต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการทำงานร่วมกันในอนาคต แต่หากมากเกินไป หรือทำให้เกิดความเจ็บป่วย ก็ จะส่งผลให้สมรรถนะที่จำเป็นลดลง หรือหาก เผลอตนไปทำกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวกับภารกิจในเวลาราชการ ก็ จะส่งผลให้ผู้อื่นเสื่อมศรัทธา หรือหน้าที่การงานบกพร่อง, ภาวนาปธาน (เพียรเจริญ) คือ สร้างฉันทะ พยายาม

¹² อง.อภฎก.อ. (ไทย) 16/334.

ปรารถนาความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อทำกุศลธรรมที่ยัง ไม่เกิด ให้เกิดขึ้น วิธีการที่ช่วยดำรงรักษาสมรรถนะไว้ได้ คือ มุ่งมั่นเสริมสร้างสมรรถนะให้เพิ่มขึ้น เปรียบได้กับการ มุ่งสร้างกุศลธรรม ก็เป็นการละอากุศลไปในขณะเดียวกัน, และ อนุรักษ์นาปธาน (เพียรรักษา) คือ สร้างฉันทะ พยายาม ปรารถนาความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ ไม่เลือนหาย ภิญโญภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศจำเป็นต้องรักษาสมรรถนะที่มีอยู่แล้วให้คงอยู่ตลอดไป อาทิ หากชำนาญการใช้ ภาษาต่างประเทศแล้ว กลับละเลย ไม่ฝึกใช้ให้ชำนาญมากขึ้น ก็อาจหลงลืม ส่งผลให้ทักษะด้านภาษานี้ลดลง เมื่อนำหลักสัมมปปธาน 4 มาบูรณาการเพื่อดำรงสมรรถนะ ทำให้เกิดความระมัดระวัง ควบคุมตนเองในการปฏิบัติตน เพื่อรักษาสมรรถนะ รวมทั้งยังช่วยให้พัฒนาสมรรถนะได้อีกด้วย

2.7) หลักพละ 5 ประกอบด้วย สัทธาพละ (กำลังคือ ศรัทธา คือ ความเชื่อ, ในทางธรรมหมายถึง สิ่งที่ควรเชื่อ, ความเชื่อมั่นในการทำความดี) ต้องมีความเชื่อมั่นว่า ภารกิจที่ปฏิบัติอยู่มีความสำคัญ อาทิ การเข้าร่วม งานสังคมจำเป็น เพราะเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจที่จะนำไปสู่การสร้างสัมพันธภาพ ซึ่งแม้ไม่เห็นผลในปัจจุบัน แต่เมื่อ เกิดสถานการณ์ที่จำเป็นต้องใช้ความสัมพันธ์อันดีนั้น ก็จะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ได้รับความช่วยเหลือ สนับสนุน เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติได้, วิริยพละ (กำลังคือวิริยะ คือ ความเพียร ความเพียรเพื่อจะละความชั่ว ประพฤติ ความดี ความพยายามทำกิจ ไม่ท้อถอย) หากขาดความเพียรที่จะฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ให้สูงขึ้น กว้างขวางมากขึ้น ก็จะไม่สามารถจะต่อยอดให้เกิดสมรรถนะ ที่จำเป็นต่อภารกิจ ได้, สติพละ (กำลังคือ สติ คือ ความระลึกได้ นึกได้ ความไม่เพลาอ กุมจิตไว้กับสิ่งเกี่ยวข้อง) กำลังของสติช่วยให้ มีความอดทน ไม่หวั่นไหวไปกับอำนาจของกิเลสที่บั่นทอนสมรรถนะ สติช่วยให้ระมัดระวังอยู่ในพร้อมรับรู้สิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ และตระหนักว่าควรปฏิบัติอย่างไร สติจะช่วยให้ระลึกถึงหน้าที่ การปฏิบัติตน ให้ถูกต้องตามทำนองคลอง ธรรม ระลึกเสมอว่าดำรงตนในสถานะผู้แทนกองทัพอากาศ ต้องพัฒนาตนเองให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น, สมาธิพละ (กำลังคือ สมาธิ คือ ความมีใจตั้งมั่น การทำให้สงบแน่วแน่) “สมาธิ” เป็นธรรม ที่ช่วยต่อยอดสมรรถนะได้ ให้มีใจ จดจ่อกับภารกิจ อาทิ ในการสื่อสารที่สำคัญ หากขาดสมาธิ ก็อาจได้รับข้อมูลสำคัญไม่ครบถ้วน อาจทำให้ตัดสินใจ ไม่ถูกต้อง และสมาธิช่วยให้พัฒนาสมรรถนะสูงขึ้นได้, และปัญญาพละ (กำลังคือ ปัญญา คือ ความรู้ทั่ว ความรู้เข้าใจ หยั่งแยกได้ในเหตุผล ดีชั่ว คุณโทษ และรู้ที่จะดำเนินการทำให้ผล ล่วงพ้นปัญหา) กำลังปัญญาในพละ 5 นี้จะกล่าว ถึงวิธีที่ให้ได้มาซึ่งสมรรถนะ คือ จินตมยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการคิด การพิจารณาหาเหตุผลด้วยตนเอง อาทิ การ คิดวิเคราะห์ข่าวสาร เพื่อนำเสนอข้อพิจารณาแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบ, สุตมยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการสดับเล่า เรียนหรือถ่ายทอดต่อกันมา เช่น การฟัง อ่านข่าวสารข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ได้รับข้อมูลครบถ้วน รอบด้าน, และภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติ การฝึกอบรม อาทิ การสื่อสารและการถอดความภาษาต่างประเทศบ่อย ๆ จนเชี่ยวชาญ ก็จะเกิดประโยชน์ต่องานด้านการทูตฝ่ายทหาร

2.8) หลักอคติ 4 ประกอบด้วย ฉันทาคติ (ลำเอียงเพราะชอบ), โทสาคติ (ลำเอียงเพราะชัง), โมหาคติ (ลำเอียงเพราะหลง), และ ภยาคติ (ลำเอียงเพราะกลัว) การไม่มีอคติ 4 ช่วยให้การดำเนินกิจการงานใดเป็นไป ด้วยความยุติธรรม เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยเฉพาะการประเมินอย่างไม่มีอคติ ทำให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง ที่จะนำไปพิจารณาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสมรรถนะได้ ทั้งนี้ นอกจากพุทธธรรมที่ได้นำมา

กำหนดเป็นหลักเพื่อบูรณาการ กับการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ แล้วยังสามารถนำหลักธรรมอื่นมาบูรณาการเพื่อพัฒนาสมรรถนะได้ เพราะจะช่วย กระตุ้นเตือนให้แก่ผู้ที่มีหลักธรรมกำกับจิตใจ ได้นำไปปรับใช้ได้ทุกทุกสถานการณ์ อาทิ การมีหิริ-โอตตปปะ ก็จะช่วย ระงับยับยั้งการกระทำทุจริต รวมทั้งมีข้อเสนอแนะให้มีการอบรมธรรมะในหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ และน้อมรับฟังธรรมหรือฝึกปฏิบัติธรรมด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ

3) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศเชิงพุทธบูรณาการ สร้างโดยเริ่มจากการสร้างขั้น ตอนในกระบวนการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ แล้วนำหลักธรรมมาบูรณาการและนำองค์ประกอบ การทำงานของระบบ (ปัจจัยนำเข้า, กระบวนการ, ผลผลิต, และข้อมูลป้อนกลับ) มาเป็นแนวทางในการพัฒนาวิธี ดำเนินการในแต่ละขั้นตอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เพื่อให้เป็นกรอบแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ สมรรถนะ มี 7 ขั้นตอน ดังนี้

3.1) ขั้นตอนการพิจารณาปัจจัยเพื่อกำหนดสมรรถนะ เพื่อให้กำหนดสมรรถนะได้ตรงตามต้องการ โดยมีองค์ประกอบการทำงานของระบบในขั้นตอน คือ 3.1.1) ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ หลักโยนิโสมนสิการ, ปรีตโฆสะที่ดี, บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ, ยุทธศาสตร์ชาติ, นโยบายด้านการทูตฝ่ายทหาร, ฯลฯ 3.1.2.) กระบวนการ ที่เป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน 3.1.3) ผลผลิต ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนทุกมิติ เพื่อให้สามารถนำไปใช้กำหนดสมรรถนะได้ตรงตามต้องการ และ 3.1.4) ข้อมูลป้อนกลับ ได้แก่ ควรกำหนด ยุทธศาสตร์ทหารให้มีแนวทางการปฏิบัติงานด้านการทูตฝ่ายทหารที่ชัดเจน และมีการพิจารณาปัจจัยที่มีลักษณะ ไม่เป็นทางการ อาทิ การมีบุคลิกภาพ ทักษะดี เหมาะสมกับวัฒนธรรมองค์กรที่อาจแตกต่างจากที่คุ้นเคย

3.2) ขั้นตอนกำหนดสมรรถนะ ประกอบไปด้วยสมรรถนะที่ต้องการ ซึ่งกำหนดจากกองทัพอากาศ และกำหนดโดยตัวผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศเอง เพื่อเป็นหลักให้นำไปพัฒนาสมรรถนะสามารถปฏิบัติภารกิจได้ สมฤทธิ์ผล โดยสรุปองค์ประกอบในขั้นตอนนี้ได้ ดังนี้ 3.2.1) ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ไตรสิกขา, มรรคมงคล 8, สัมปยุตธรรม 7, ทูตธรรมทูต, บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ, สมรรถนะหลัก สมรรถนะ ด้านการบริหารจัดการ และสมรรถนะหน้าที่ 3.2.2) กระบวนการ หมายถึง บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนด สมรรถนะบุคคล และการบูรณาการหลักธรรมเป็นสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ 3.2.3) ผลผลิต ได้สมรรถนะ บุคคลที่เหมาะสมกับการปฏิบัติภารกิจ และ 3.2.4.) ข้อมูลป้อนกลับ ได้แก่ สามารถนำหลายหลักธรรมมากำหนดเป็น สมรรถนะ และควรกำหนดสมรรถนะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้เป็นสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ รวมทั้งอาจ กำหนดคุณสมบัติที่ไม่เป็นทางการ อาทิ ความสามารถในการสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองให้เป็นสมรรถนะได้

3.3) ขั้นตอนการสอบคัดเลือก ดำเนินการโดยบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสรุปองค์ประกอบในขั้นตอนนี้ได้ ดังนี้ 3.3.1) ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ อิทธิบาท 4, สัมปยุตธรรม 7, บุคคลหรือหน่วย งานที่เกี่ยวข้อง, ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ, กระบวนการการสอบคัดเลือก 3.3.2) กระบวนการ คือ ผู้สมัครสอบใช้ หลักอิทธิบาท 4 เพื่อเตรียมสอบ และผู้คัดเลือกบูรณาการหลักสัมปยุตธรรม 7 มาใช้พิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่าง รอบด้านในการคัดเลือก 3.3.3) ผลผลิต คือ ได้ผู้ที่ไปปฏิบัติภารกิจที่มี

สมรรถนะพร้อม 3.3.4) ข้อมูลป้อนกลับ อาทิ ควรมีการทดสอบทักษะด้านภาษาอังกฤษทั้ง 4 ด้าน คือ (ฟัง พูด อ่าน เขียน) และควรนำข้อมูลผลการทดสอบมาใช้ประโยชน์ อาทิ แจกผลการประเมินวิภาวีสัยให้ผู้ได้รับการคัดเลือกกรับทราบ เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาตนเอง

3.4) ขั้นตอนการเสริมสร้างสมรรถนะ แม้ว่าจะมีบุคคล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดเตรียมการ อบรมหลักสูตรผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศไว้แล้วก็ตาม แต่การที่จะได้รับความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็น สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ ล้วนขึ้นอยู่กับความตั้งใจที่จะเพิ่มพูนสมรรถนะตนเองเป็นหลัก โดยสรุปองค์ประกอบการทำงานของระบบในขั้นตอนได้ ดังนี้ 3.4.1) ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ อิทธิบาท 4, บุคคล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ, หลักสูตรอบรม 3.4.2.) กระบวนการ คือ การจัดหลักสูตรอบรมให้มีประสิทธิภาพสูงสุด 3.4.3) ผลผลิต ได้ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศมีสมรรถนะสูงขึ้น กว้างขวางมากขึ้น 3.4.4.) ข้อมูลป้อนกลับ ได้แก่ ควรพิจารณาบทวนหลักสูตร อาทิ มีวิชาใดบ้างที่ซ้ำซ้อนกับหน่วยอื่น ๆ, ควรจัดให้มีการ อบรมคุณธรรม จริยธรรม, ควรให้ผู้ที่จะปฏิบัติหน้ามีโอกาสปฏิบัติงานจริง ด้านการทูต, ควรให้มีการถ่ายทอดประสบการณ์ จากผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศท่านก่อน ๆ, และควรฝึกอบรมอย่างเข้มข้นในภารกิจที่ต้องอาศัยสมรรถนะหลาย ๆ ด้าน มาบูรณาการกัน อาทิ ภารกิจสนับสนุนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเชิงพาณิชย์

3.5) ขั้นตอนการดำรงสมรรถนะ เป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพราะหากปล่อยให้มีสิ่งต่าง ๆ เข้ามาลดทอน สมรรถนะที่มีอยู่ ก็จะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ โดยสรุปองค์ประกอบการทำงาน ของระบบในขั้นตอน นี้ได้ ดังนี้ 3.5.1) ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ สัมมัตถาน 4, ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ, บุคคล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, ข้อมูลสิ่งที่อาจทำให้สมรรถนะลดลง อาทิ มีความประมาท การไม่ดูแลสุขภาพ ตนเอง การขาดทิริ-โอตตปปะ 3.5.2) กระบวนการ คือ การนำหลักสัมมัตถาน 4 มาบูรณาการ, บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกให้สามารถดำรง สมรรถนะไว้ได้ อาทิ การให้คำแนะนำ คำสอน หรือมีการจัด สัมมนาเพื่อทบทวนความรู้ ทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน 3.5.3) ผลผลิต คือ การสามารถดำรงสมรรถนะไว้ได้ 3.5.4) ข้อมูลป้อนกลับ ได้แก่ ต้องทบทวนความรู้ ทักษะที่ จำเป็นต่อการกิจอย่างสม่ำเสมอ, ควรมีการ กระตุ้นเตือนให้ดำรงสมรรถนะ อาทิ การรับฟังธรรม การได้รับคำแนะนำ คำสอนจากผู้บังคับบัญชา, ควรมีการ จัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ และให้มีการแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน

3.6) ขั้นตอนการต่อยอดสมรรถนะ ในหลักสูตรการฝึกการอบรม อาจไม่สามารถครอบคลุม การ ปฏิบัติงานจริงได้ทุกสถานการณ์ ทำให้ต้องต่อยอดสมรรถนะตนเองให้พร้อมปฏิบัติหน้าที่ หรือสามารถ แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ โดยสรุปองค์ประกอบการทำงานของระบบในขั้นตอนนี้ได้ ดังนี้ 3.6.1) ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ พละ 5, ผู้ช่วยทูตฝ่าย ทหารอากาศ, ปัจจัยแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ต้องเพิ่มสมรรถนะให้สูงขึ้น กว้างขวางขึ้น 3.6.2) กระบวนการ คือ การบูรณาการหลักธรรมพละ 5 เพื่อเสริมสร้างกำลังใจ กำลังกาย กำลังสติปัญญา ให้สามารถพัฒนาสมรรถนะ ให้สูงขึ้น และมีมากขึ้น 3.6.3) ผลผลิต คือ ทำให้มีสมรรถนะ สูงขึ้น กว้างขวางมากขึ้น 3.6.4) ข้อมูลป้อนกลับ ได้แก่ ควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่ ปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อสนับสนุนซึ่งกันและกัน, ควรศึกษาหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทุกด้านอย่าง สม่ำเสมอ และต้องเสริมสร้างสมรรถนะตนเอง เพื่อภารกิจที่อาจได้รับ มอบหมายเพิ่ม อาทิ การเสริมสร้าง องค์ความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเชิงพาณิชย์

3.7) การประเมินเพื่อพัฒนาสมรรถนะ เป็นขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับทุกขั้นตอนของกระบวนการ พัฒนาสมรรถนะ ประกอบด้วย การประเมินตนเอง และจากบุคคลอื่น รวมทั้งการให้ข้อมูลป้อนกลับในขั้นตอนต่าง ๆ โดยสรุปองค์ประกอบการทำงานของระบบในขั้นตอนนี้ได้ ดังนี้ 3.7.1) ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ อัตตัญญู, การไม่มีอคติ 4, บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ, การประเมินสมรรถนะกำลังพลกองทัพอากาศ, การประเมินตนเองและประเมินจากบุคคลอื่นในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ 3.7.2) กระบวนการ คือ การใช้หลักอัตตัญญู ในการประเมินตนเอง และการประเมินโดยบุคคลอื่นอย่างปราศจากอคติ จะทำให้ได้รับข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริง 3.7.3) ผลผลิต คือ ได้ข้อมูลผลการประเมินที่แท้จริง เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนากระบวนการพัฒนาสมรรถนะได้ในทุก ขั้นตอน 3.7.4) ข้อมูลป้อนกลับ ได้แก่ ควรมีการใช้ประโยชน์จากระบบประเมินสมรรถนะกำลังพล ให้มากขึ้น อาทิ การนำไปเป็นข้อมูลเพื่อจัดหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะ, ผู้ประเมินมีเจตนาเพื่อการพัฒนา ปรับปรุง โดยต้องเข้าใจ บริบทของวัฒนธรรมการปฏิบัติงานของแต่ละประเทศ จะทำให้สามารถประเมินได้ถูกต้อง

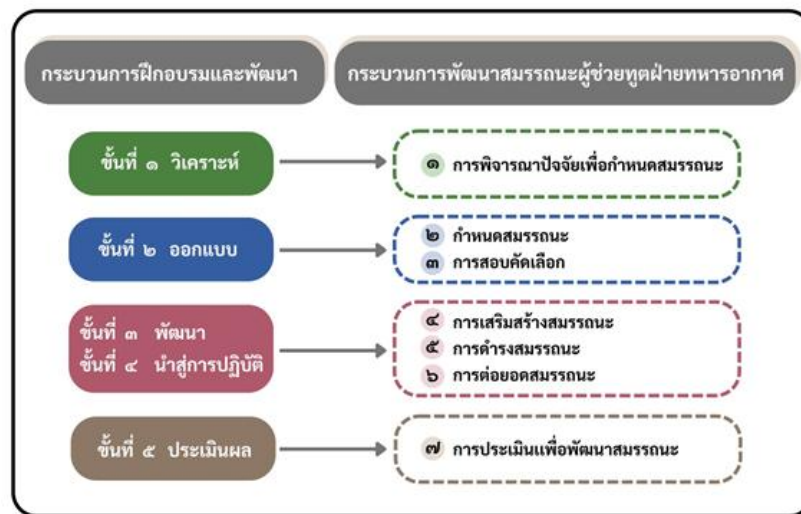
อภิปรายผลการวิจัย

1) สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า มีปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานปฏิบัติหน้าที่ในภาพรวม แต่พบว่ามีปัญหาที่เคยเกิดเฉพาะรายบุคคล อาทิ ปัญหาด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และไม่มีความคุ้นเคยกับวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ ข้อมูลจากงานวิจัยของพลตรี วิชัย ชูเชิด พบว่า แม้การอบรมก่อนปฏิบัติงานจริง เพียงพอต่อการมีสมรรถนะสำหรับ การปฏิบัติภารกิจ แต่ควรเพิ่มเติมการให้ความรู้วิชาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเจรจาต่อรองระดับ ยุทธศาสตร์ การปรับตัวให้เข้ากับภาษา วัฒนธรรม ประเพณีที่แตกต่างกัน¹³

2) กระบวนการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ พบว่า ขั้นตอนที่ได้จากการวิจัย เป็น 7 ขั้นตอน เมื่อนำมาเทียบเคียงกับขั้นตอนของกระบวนการฝึกอบรมและพัฒนาที่มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย วิเคราะห์, ออกแบบ, พัฒนา, นำสู่การปฏิบัติ, และ ประเมินผล ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่ามีความสอดคล้องกัน ซึ่งกระบวนการ ฝึกอบรมและพัฒนา เป็นส่วนประกอบย่อยของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์¹⁴ สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาสมรรถนะ ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

¹³ วิชัย ชูเชิด, พลตรี. แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการทูตฝ่ายทหาร เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580).หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2560 - 2561, หน้า 135.

¹⁴ จำเนียร จวงตระกูล, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2563.

แผนภาพที่ 3 ความสอดคล้องของขั้นตอนในกระบวนการฝึกอบรมและพัฒนากระบวนการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ

3) การพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศตามหลักพุทธธรรม พบว่า นำหลักธรรมมาบูรณาการ ได้หลายลักษณะ เช่น การนำหลักธรรมมาเป็นสมรรถนะบุคคล โดยนำหลักไตรสิกขา มรรคมีองค์ 8 มาเป็นสมรรถนะหลัก, สัมปยุตธรรม 7 เป็นสมรรถนะด้านการบริหารจัดการ และทูตยสุตรเป็นสมรรถนะหน้าที่, การนำหลักธรรมมา บูรณาการในการเสริมสร้าง ดำรง และต่อยอดสมรรถนะ อาทิ หลักธรรมอิทธิบาท 4, สัมมปธาน 4, พละ 5 เห็นได้ว่า มีการนำหลายหลักธรรม หลายวิธีการมาบูรณาการเพื่อพัฒนาสมรรถนะ ซึ่งสอดคล้องกับหลายงานวิจัย ที่บูรณาการหลักธรรมและวิธีการที่แตกต่างกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากร ดังเช่น งานวิจัยคุณุณิพนธ์ของ พรพรรณ โปรเทียรณ์ เรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานตามหลักภavana 4 ของบุคลากรสายสนับสนุน วิชาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นการนำหลักธรรมภavana 4 มาบูรณาการเพื่อพัฒนาสมรรถนะ บุคคลให้สูงขึ้น และคุณุณิพนธ์เรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาสมรรถนะต้นแบบข้าราชการองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ที่มีการนำไตรสิกขามาบูรณาการเพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากร¹⁵

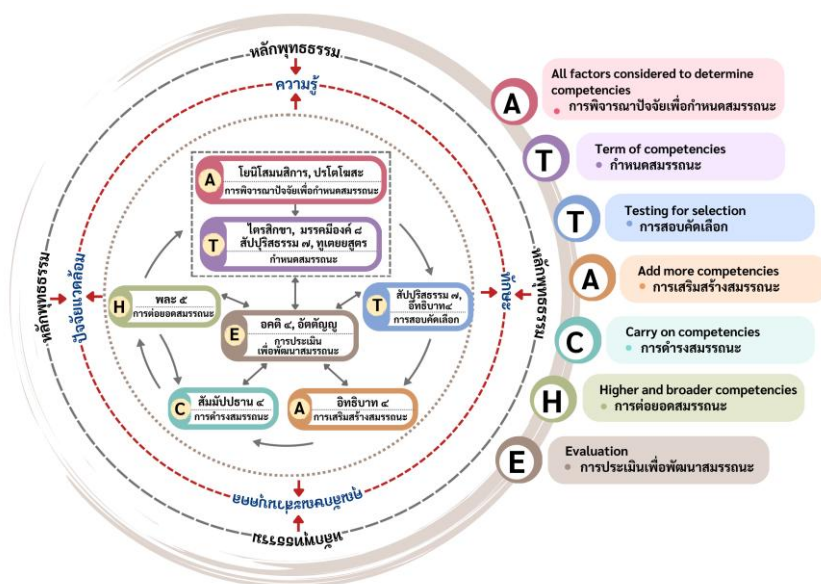
4) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศตามหลักพุทธธรรม พบว่า ในขั้นตอนการเสริม สร้างสมรรถนะที่ได้จากรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะนี้ มีข้อเสนอแนะว่า ควรให้ผู้ที่ไปปฏิบัติหน้าที่ได้มีโอกาส หมุนเวียนไปปฏิบัติงานจริงด้านการทูต ปัจจุบันไม่มีการเสริมสร้างสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศด้วยวิธีการนี้ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนานักการทูตไทยสู่มาตรฐานสากล ของ สุวณีย์ เอื้อพันธ์ศิริกุล และ สืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา ที่กล่าวว่า การพัฒนา

¹⁵ พระสมนึก ชีระปัญโญ (กัลปนน้อม). “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาสมรรถนะต้นแบบข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี”. *คุณุณิพนธ์ ปรัชญาคุณุณิบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 2564.

สมรรถนะนักการทูตของกระทรวงการต่างประเทศมีจุดเด่น คือ การเน้นให้เรียนรู้ฝึกฝนจากประสบการณ์ทำงานจริง (Learning by doing หรือ On-the job training) อธิบายได้ว่า ปัจจุบันไม่ได้มีการกำหนดผู้ที่จะมาทำหน้าที่ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศไว้ล่วงหน้า จึงไม่สามารถพัฒนา สมรรถนะได้ด้วยวิธีนี้ หากจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะด้วยวิธีการนี้ในอนาคต จะต้องมีการพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อาทิ การจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ หรือการเปลี่ยนวิธิตัดเลือกเพื่อให้ได้ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ล่วงหน้า และต้องจัดให้มีช่วงเวลาเพียงพอ ที่จะสามารถส่งไปฝึกพัฒนาสมรรถนะด้วยวิธีการ On-the-job training ได้ กล่าวได้ว่าการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ ทั้งในส่วนบุคคลและองค์กรรวม จำเป็นต้องพิจารณา อย่างเป็นระบบ เพราะการดำเนินในแต่ละขั้นตอนจะส่งผลซึ่งกันและกัน

องค์ความรู้ใหม่

จากรูปแบบการพัฒนาสรณะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศเชิงพุทธบูรณาการ สามารถนำมา
กำหนดเป็น ATTACHE Model ได้ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ 3 แสดงรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทนายความภาคเชิงพฤติกรรม ATTACHE Model

การกำหนดรูปแบบสามารถทำได้ทั้งการอธิบาย หรือแสดงเป็นแผนภาพ ดังนั้นงานวิจัยนี้ จึงนำเสนอ รูปแบบด้วยแผนภาพ ATTACHE Model ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวคิดในแก้ไขปัญหที่ เกี่ยวข้องกับสมรรถนะ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะส่วนบุคคล และปัญหาที่เกิดจากปัจจัยแวดล้อม โดย ได้นำหลักกรรมมาบูรณาการ ทั้ง 7 ขั้นตอนได้ ดังนี้ A : All factors considered to determine competencies ขั้นตอนการพิจารณาปัจจัย เพื่อกำหนดสมรรถนะ โดยบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ และปรโตโฆสะ เพื่อให้สามารถพิจารณาด้วยความละเอียด รอบคอบ แยกคาย นำไปสู่การกำหนดสมรรถนะที่ตรงตาม ต้องการ, T : Term of competencies ขั้นตอนกำหนด สมรรถนะ ประกอบไปด้วยสมรรถนะที่ต้องการที่กำหนด จากกองทัพอากาศ และที่กำหนดโดยผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร อากาศ โดยนำหลักกรรมมากำหนดเป็นสมรรถนะ ของตนเอง เพื่อเป็นหลักให้นำไปพัฒนาสมรรถนะ เพื่อให้ปฏิบัติ ภารกิจได้สัมฤทธิ์ผล มีประสิทธิภาพ ถูกต้อง ดีงามตามแนวทางพระพุทธศาสนา, T : Testing for selection ขั้นตอนการสอบคัดเลือก ดำเนินการโดยบุคคล

หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการบูรณาการ หลักสัปปริสธรรม 7 เป็นกรอบแนวทางในการพิจารณาคัดเลือกให้ได้ว่าผู้ที่มีสมรรถนะพร้อม รวมทั้งผู้ที่ต้องการสอบ เป็นผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ ต้องมีหลักอิทธิบาท 4 เพื่อให้พร้อมสำหรับการสอบคัดเลือก ซึ่งการเตรียมตัวสอบนี้ นับว่าเป็นการพัฒนาสมรรถนะได้อีกทางหนึ่ง, A : Add more competencies ขั้นตอนการเสริมสร้างสมรรถนะ แม้ว่าจะมีบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดเตรียมการอบรมหลักสูตรผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศไว้แล้วก็ตาม แต่การที่จะได้รับความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ ล้วนขึ้นอยู่กับความตั้งใจที่จะเพิ่มพูนสมรรถนะตนเองเป็นหลัก จึงควรบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 เพื่อความสำเร็จในการเสริมสร้างความพร้อม ในการปฏิบัติการกิจ, C : Carry on competencies ขั้นตอนการดำรงสมรรถนะ นับเป็นขั้นตอนที่สำคัญ หากประมาท มีปัจจัยอื่นมาลดทอนสมรรถนะที่มีอยู่ ก็จะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน จึงควรใช้หลักสัมมัตถาน 4 มาบูรณาการเพื่อการดำรงสมรรถนะ, H : Higher and broader competencies การต่อยอดสมรรถนะ เนื่องจากไม่มีใครเคยมีประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่นี้มาก่อน อีกทั้งสถานการณ์อาจเปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องต่อยอดสมรรถนะของตนให้พร้อมรับกับการปฏิบัติหน้าที่ และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้สำเร็จ การบูรณาการหลักพละ 5 จึงจำเป็นในการสร้างพลังให้ตนเอง เพื่อให้ต่อยอดสมรรถนะได้, และ E : Evaluation ขั้นตอนการประเมินเพื่อพัฒนาสมรรถนะ เป็นขั้นตอนที่มีผลต่อการพัฒนาสมรรถนะ ทั้งส่วนบุคคล และเป็นองค์รวมซึ่งประกอบด้วยการประเมินตนเอง และจากบุคคลอื่นสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการนำไปเป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาสมรรถนะได้ทั้งสิ้น จึงควรนำหลักธรรมอัตตัญญู และการไม่มีอคติ 4 มาบูรณาการในการประเมินเพื่อพัฒนาสมรรถนะ

ATTACHE Model มีวงหลักพุทธธรรมล้อมรอบกระบวนการพัฒนาสมรรถนะไว้ ซึ่งหมายถึงหลักธรรม ที่สามารถนำมาช่วยบูรณาการ เพื่อสนับสนุนกระบวนการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ เชิงพุทธบูรณาการให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

บทสรุป

บทบาทภารกิจของผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศนับว่ามีความสำคัญ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ แห่งชาติ จึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะหลากหลาย ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคล ดังนั้น กระบวนการที่จะช่วยพัฒนาสมรรถนะของผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศให้สมบูรณ์พร้อมเพื่อให้ ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงจำเป็นอย่างยิ่ง เมื่อนำหลักธรรมมาบูรณาการกับขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการฯ ก็จะได้เป็น รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ เชิงพุทธบูรณาการ ที่มี 7 ขั้นตอน เริ่มจากการพิจารณาปัจจัยเพื่อกำหนดสมรรถนะ โดยบูรณาการนำหลักโยนิโสมนสิการ และปรโตโฆสะ ที่ช่วยให้สามารถคิดพิจารณาอย่างรอบด้านเพื่อกำหนดสมรรถนะได้ตรงตามความต้องการ, กำหนดสมรรถนะ บูรณาการโดยนำหลักไตรสิกขาและมรรคมีองค์ 8 มากำหนดเป็นสมรรถนะหลัก เพื่อให้ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ มีสมรรถนะพร้อมปฏิบัติงานและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่วนหลักสัปปริสธรรม 7 ได้นำมากำหนดเป็นสมรรถนะ ด้านการบริหารจัดการ และหลักทศเจตยสูตร ซึ่งนำมาบูรณาการโดยกำหนดเป็นสมรรถนะหน้าที่ เพื่อสนับสนุน การปฏิบัติการกิจ, การสอบคัดเลือกโดยใช้หลักสัปปริสธรรม 7 และหลักอิทธิบาท 4, การเสริมสร้างสมรรถนะ โดยการบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งจะ

ช่วยให้มีความ เพียรพยายาม มีปัญญาในการทบทวนเพื่อพัฒนาการงาน ทั้งปวงให้สำเร็จลุล่วง, การดำรงสมรรถนะ โดยนำสัมปธาน 4 นำมาบูรณาการ ซึ่งจะช่วยให้สามารถควบคุม การประพฤติ ปฏิบัติตน เพื่อรักษสมรรถนะไว้, การต่อยอดสมรรถนะ หลักพละ 5 นำมาบูรณาการกับการต่อยอด สมรรถนะ เพื่อเป็นพลัง ให้การทำงานเกิดประสิทธิผลสูงสุดและ พัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง, และการประเมิน เพื่อการพัฒนาสมรรถนะ นำข้อธรรมอัตตัญญและหลักออคติ 4 มาบูรณาการ การประเมินหรือให้ความเห็นโดยไร้อคติ จะทำให้ได้รับข้อมูลที่แท้จริง ซึ่งจะทำให้การประเมินเป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม

การพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศเชิงพุทธบูรณาการ ที่มีการน้อมนำหลักพุทธธรรม มาประยุกต์เข้ากับกระบวนการพัฒนาสมรรถนะ จะช่วยนำไปสู่การสร้างเสริมสมรรถนะของผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ ให้สมบูรณ์และครอบคลุมมากยิ่งขึ้นในทุกมิติ อันจะส่งผลให้ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศสามารถปฏิบัติ ภารกิจได้อย่างสัมฤทธิ์ผล ดังาม ตามแนวทางของพระพุทธศาสนา เพื่อประโยชน์สูงสุดของกองทัพ และประเทศชาติ สืบต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1) องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย สามารถนำไปเป็นกรอบแนวทางในการพิจารณาเพื่อพัฒนา ขั้นตอนในกระบวนการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศได้ จึงควรจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม ในแต่ละขั้นตอนยังต้องการข้อมูลเชิงลึกเพิ่มเติมว่า มีปัญหา อุปสรรคใด หรือมีปัจจัยอื่นใดอีกบ้างที่จะนำมาพิจารณา ให้ได้วิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศได้ต่อไป

1.2) การนำหลักธรรมมาบูรณาการกับกระบวนการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ จะเป็นแนวทางให้สามารถนำหลักธรรมไปบูรณาการเพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้ปฏิบัติงานในหน้าที่อื่นได้อย่างเป็นรูปธรรม

2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1) ควรมีการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการทูตฝ่ายทหาร หรือแนวทางการปฏิบัติงานด้านการทูต ฝ่ายทหาร เพื่อให้มีทิศทางการดำเนินการด้านการทูตฝ่ายทหารที่ชัดเจน และสามารถนำมาเป็นปัจจัยในการพิจารณาเพื่อกำหนดสมรรถนะผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการทูตฝ่ายทหารได้

2.2) ควรพัฒนาวิธีการประเมินสมรรถนะบุคคลของผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ เพื่อให้สามารถ นำผล หรือข้อมูลจากการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสมรรถนะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1) ศึกษาการกำหนด และการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารของชาติต่างๆ

3.2) ศึกษาแนวทางการประเมินเพื่อการพัฒนาสมรรถนะผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ ให้เกิดประสิทธิภพนำไปใช้ประโยชน์ได้สูงสุด

3.3) ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร/เหล่าทัพให้ครอบคลุมทุกมิติ

เอกสารอ้างอิง

- จำเนียร จวงตระกูล, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2563.
- ชกานาญ จันทวงศ์, พันเอกหญิง “บทบาทผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารในยุคหลังสงครามเย็น” ภาคนิพนธ์
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะรัฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539).
- พรพรรณ โปรเกียรติ์. “รูปแบบการพัฒนสมรรถนะการปฏิบัติงานตามหลักภาวะ 4 ของบุคลากรสาย
สนับสนุนวิชาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”. **ดุชนิพนธ์ หลักสูตรปริญญา
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย, พิมพ์ครั้งที่ 39. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๔๗.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.
- วิชัย ชูเชิด, พลตรี. **แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการทูตฝ่ายทหาร เพื่อรองรับยุทธศาสตร์
ชาติระยะ 20 ปี**, (พ.ศ. 2561 – 2580), งานวิจัยหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2560 – 2561.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, รศ.ดร., **การทูต, หลักพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. หน่วยที่ 9**.
พิมพ์ครั้งที่ 10. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปากเกร็ด นนทบุรี 2563.
- สุวณีย์ เอื้อพันธ์ศิริกุล และสิบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา. “แนวทางการพัฒนานักการทูตไทยสู่
มาตรฐานสากล”. **บทความวิชาการ**. วารสารสังคมศาสตร์. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ปีที่ 50 ฉบับที่ 1, 2563.
- Roby Thomas. Indian Defence Diplomacy a Handbook. Manohor Parrikka Institute for
Defence Studies and Analyses. New Delhi : KW Publishers Pvt Ltd. 2021.

